

Onderzoek Tandheelkundige Praktijkvoering 2023

Typen tandartspraktijken in Nederland

1 Inleiding

Najaar 2023 is via het Onderzoek Tandheelkundige Praktijkvoering (OTP) een steekproef van tandartsen bevestigd over hun werksituatie.¹ Daarbij is onder meer ingegaan op de typen praktijken waarin tandartsen in Nederland actief zijn, enerzijds vanuit de perceptie van de praktijkhoudende tandarts en anderzijds vanuit de perceptie van de niet-praktijkhoudende tandarts. Laatstgenoemden worden hier verder aangeduid als 'tandartsmedewerker'.

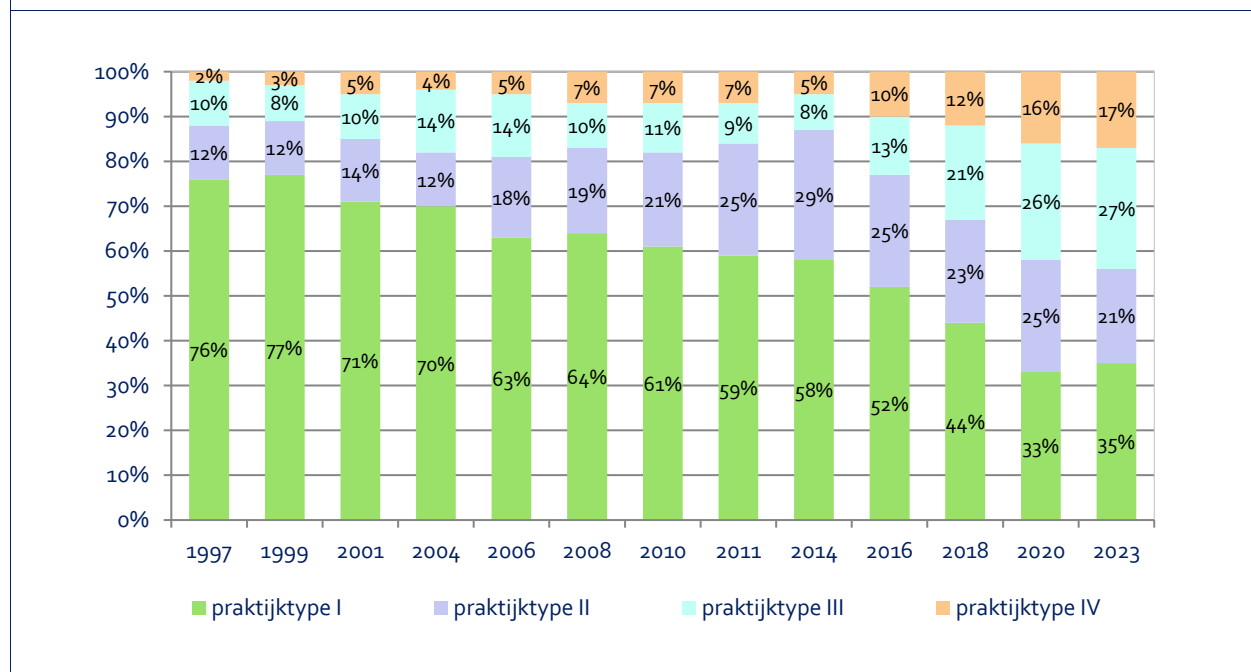
Binnen tandartspraktijken in Nederland kunnen praktijkhoudende tandartsen op verschillende manieren met collega's samenwerken: niet alleen met mede praktijkhouders, maar ook met tandartsmedewerkers die actief zijn via een overeenkomst van opdracht (ZZP) of in een loondienst. Op basis van deze mogelijkheden zijn de volgende vijf praktijktypen te onderscheiden:

- I praktijken met één tandarts-praktijkhouder;
- II praktijken met één tandarts-praktijkhouder en met één of meer tandartsmedewerkers;
- III praktijken met twee of meer tandarts-praktijkhouders;
- IV praktijken met twee of meer tandarts-praktijkhouders en met één of meer tandartsmedewerkers;
- V praktijken zonder tandarts-praktijkhouder en met één of meer tandartsmedewerkers (ketenpraktijk).

2 Praktijktypen van praktijkhouders

Figuur 1 laat zien dat in 2023 ongeveer een derde deel (35%) van de tandarts-praktijkhouders actief was in praktijktype I, dat het meest lijkt op de klassieke 'solopraktijk'. In 1997 was nog 76% van de praktijken van dit type en in 2014 58%. Met andere woorden: tandartsen zijn in de loop der jaren in de praktijken meer en meer op enigerlei manier met elkaar gaan samenwerken (24% in 1997 en 65% in 2023). Opvallend is wel dat de toename van het aandeel samenwerkingspraktijken in 2023 lijkt te stagneren.

Figuur 1 *Praktijktype van tandarts-praktijkhouders, op basis van samenwerking met collega's in de jaren 1997 tot en met 2023*

Tabel 1 toont enkele kenmerken van de onderscheiden praktijktypen. Zoals kan worden verwacht, zijn de

¹ Zie het kader op pagina 4 voor meer informatie over de uitvoering van het onderzoek Tandheelkundige Praktijkvoering (OTP).

praktijken van het type I naar verhouding het kleinst. In deze praktijken zijn het minste aantal uren per week tandarts- en preventieassistenten en mondhygiënisten actief. Verder heeft dit type praktijken ook gemiddeld het minste aantal patiënten en behandelstoelen en de kleinste oppervlakte. Opvallend is wel dat binnen dit type praktijken het aantal patiënten per tandarts het hoogst is.

Ook volgens verwachting zijn de praktijken van type IV, op basis van de voornoemde kenmerken, het grootst te noemen. De twee overige praktijktypen zitten er tussen in, maar de verschillen tussen deze beide zijn minder groot.

Verder is het aandeel van tandartsen in de formatie het grootst in de praktype I en III, waarin naast de praktijkhouder(s) geen andere tandartsen werkzaam zijn. In die praktijken werken naar verhouding minder overige medewerkers (mondhygiënisten, tandarts- en preventieassistenten, praktijkmanagers, e.d.).

Tabel 1 Enkele praktijkkenmerken naar praktijktype van praktijkhouders op basis van samenwerking met collega's in 2023

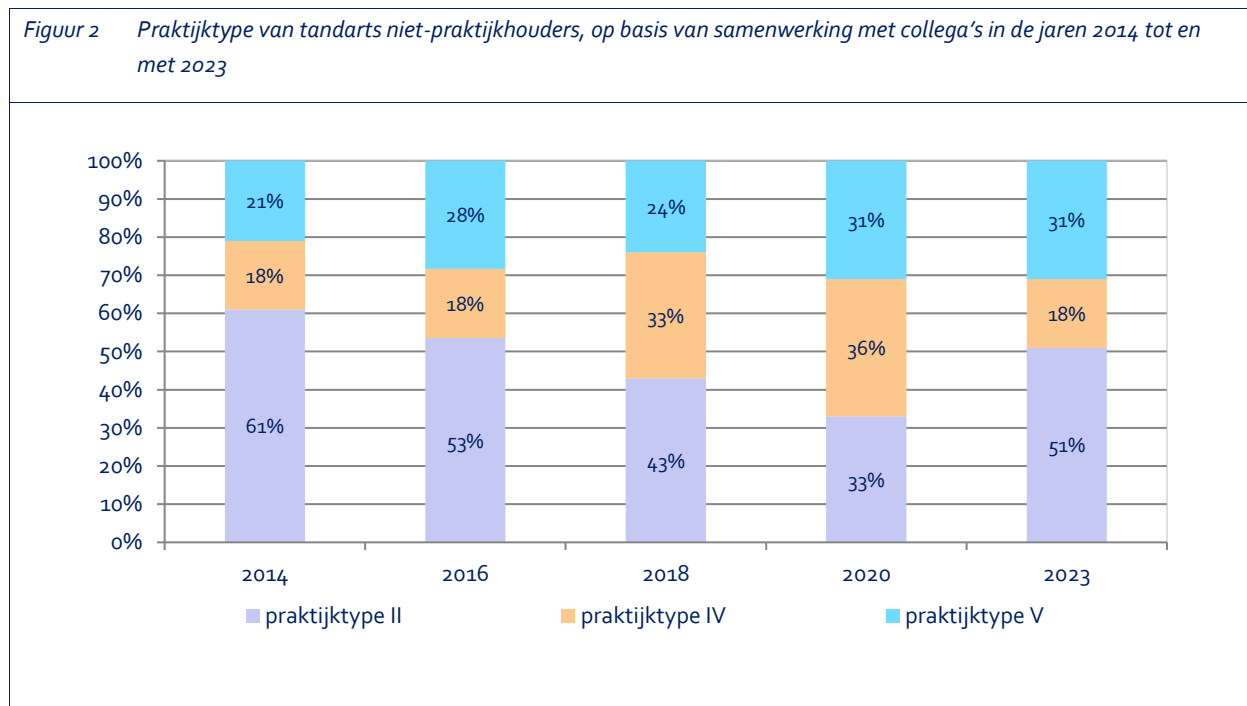
		type I	type II	type III	type IV	totaal
aantal tandartsen	*	1,0	3,4	2,5	6,8	2,9
aantal uren per week tandartsmedewerkers	*		43,0		85,8	22,1
aantal uren per week tandartsassistenten	*	36,0	94,5	58,4	159,3	74,5
aantal uren per week preventieassistenten	*	8,2	36,7	22,9	55,5	25,6
aantal uren per week mondhygiënisten	*	6,4	28,7	16,1	34,7	18,0
aandeel tandartsen in totale formatie	*	47,4%	32,5%	44,9%	36,8%	42,1%
aantal patiënten dat tenminste jaarlijks komt	*	1.839	4.249	2.960	6.822	3.506
aantal patiënten per tandarts	*	1.839	1.273	1.264	1.025	1.423
aantal patiënten per week in de praktijk	*	100	273	171	316	192
aantal behandelstoelen	*	2,0	4,3	3,0	5,5	3,3
oppervlakte (in m ²) van de praktijkruimte	*	118	248	167	256	180
n		52 - 62	26 - 36	37 - 47	24 - 30	139 - 175

* verschillen zijn statistisch significant ($p < 0,05$)

3 Praktijktypen van tandartsmedewerkers

Tandartsmedewerkers kunnen in twee van de vier genoemde typen praktijken werkzaam zijn, namelijk in type II en type IV. Daarnaast is er de mogelijkheid dat zij werkzaam zijn in het type praktijk (V), waarin de praktijkhouder zelf geen tandarts is. Dit zijn veelal de ketenpraktijken.

Zoals valt op te maken uit figuur 2, was in 2023 bijna een derde (31%) van de tandartsmedewerkers naar eigen zeggen in een dergelijke praktijk actief. Verder was 51% werkzaam in een praktijk met één praktijkhouder (type II) en 18% in een praktijk met twee of meer praktijkhouders (type IV).

Tabel 2 biedt een overzicht van enkele kenmerken van de verschillende praktijktypen waarin de tandartsmedewerkers actief zijn. Er zijn wat betreft enkele kenmerken wel verschillen tussen de praktijktypen, maar over het geheel genomen zijn deze niet groot.

Tabel 2
Enkele praktijkkenmerken naar praktijktype van tandarts niet-praktijkhouders, op basis van samenwerking met collega's in 2023

		type II	type IV	type V	totaal
aantal tandartsen	*	4,3	7,1	5,1	5,1
aantal uren per week tandartsen		101,6	159,7	102,1	111,4
aantal uren per week tandartsmedewerkers	*	57,4	89,0	102,1	76,1
aantal uren per week tandartsassistenten		117,1	235,8	132,2	142,0
aantal uren per week preventie-assistenten		43,9	107,5	38,8	54,0
aantal uren per week mondhygiënisten		29,5	71,5	69,0	47,6
aandeel tandartsen in totale formatie		46,7%	43,2%	40,7%	44,3%
aantal behandelstoelen	*	4,5	6,8	5,7	5,2
oppervlakte (in m ²) van de praktijkruimte	*	172	257	237	205
n		61 - 80	19 - 27	32 - 49	112 - 156

* verschillen zijn statistisch significant ($p < 0,05$)

4 Aantal praktijken

In de afgelopen jaren is door praktijkovernames het totale aantal praktijken en de verdeling daarbinnen sterk in ontwikkeling. Hoeveel tandartspraktijken er precies zijn, is niet goed te bepalen. Dit aantal is ook steeds aan verandering onderhevig. Op basis van informatie uit het KNMT-tandartsenbestand per januari 2024 en informatie uit het onderzoek Tandheelkundige Praktijkvoering 2023 kan worden geschat dat er anno 2024 in Nederland zo'n 4.300 tandartspraktijken zijn. Samenvattend betreft dat om en nabij:

- 1.450 (34%) solopraktijken (met één tandarts-praktijkhouder);
- 2.300 (53%) samenwerkingspraktijken (met meer tandartsen, onder wie één of meer tandarts-praktijkhouders);
- 550 (13%) ketenpraktijken (onderdeel van een groep van praktijken, waarvan de eigenaar (veelal) geen tandarts is).

Onderzoek Tandheelkundige Praktijkvoering 2023

Binnen het KNMT-project Peilstations wordt via het Onderzoek Tandheelkundige Praktijkvoering (OTP) sinds 1995 periodiek geïnventariseerd op welke wijzen tandartsen in Nederland hun beroep uitoefenen. Aanvankelijk lag de focus alleen op tandartsen met een eigen praktijk, maar vanaf 2014 zijn ook tandartsen zonder eigen praktijk in het OTP betrokken. Dit doet meer recht aan de toenemende differentiatie in praktijkvormen.

Voor deelname aan de eenendertigste editie van het OTP is in het najaar van 2023 een steekproef van 1.479 tandartsen benaderd. Uiteindelijk hebben 457 van hen hieraan gevolg gegeven, door het beantwoorden van vragenlijst (op papier of elektronisch). De 'overall-respons' was daarmee 31%. De gepresenteerde gegevens betreffen werkzame tandartsen: 213 praktijkhouders en 203 niet-praktijkhouders ('tandartsmedewerkers').

In de onderzoeksgroep zijn de leden van de KNMT enigszins oververtegenwoordigd. De gevolgen van deze oververtegenwoordiging mogen worden ingeschat als klein, omdat de groep niet-leden op het gebied van enkele algemene praktijkkenmerken niet significant afwijkt van de groep leden. Voor het overige zijn de verschillen tussen de steekproef en de rest van de populatie niet noemenswaardig groot, waardoor de ondergroep mag worden beschouwd als een redelijk representatieve afspiegeling van de populatie tandartsen van 67 jaar en jonger met een bekend woon- en/of werkadres in Nederland. Wel zijn er aanwijzingen dat tandartsen met een solopraktijk wellicht oververtegenwoordigd zijn in het onderzoek. In de schatting van het aantal praktijken van de verschillende typen is hiermee rekening gehouden.

Boer JCL den, Bruers JJM. Onderzoek Tandheelkundige Praktijkvoering: Praktijksituatie en werkdruk van praktijkhoudende tandartsen in 2023. Utrecht, KNMT, 2024.

Boer JCL den, Bruers JJM. Onderzoek Tandheelkundige Praktijkvoering: Praktijksituatie en werkdruk van niet-praktijkhoudende tandartsen in 2023. Utrecht, KNMT, 2024.

© 2024 KNMT

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten ten aanzien van dit document berusten bij de KNMT.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit dit document worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de KNMT.

Hoewel aan de totstandkoming van dit document de uiterste zorg is besteed, kan de KNMT niet instaan voor eventuele (druk)fouten en onvolledigheden en aanvaardt de KNMT deswege geen aansprakelijkheid.